

Dharma och kastsystemet

Det här är offlineversionen av *Dharma och kastsystemet*. Följ länken för att komma åt ytterligare material som övningar, interaktiva element, filmer med mera.

<https://laromedel.ne.se/material/reader/205/8949>

SHUTTERSTOCK

■ Rickshor i Kolkata, Indien.

Ord och begrepp

Ordlista: Dharma och kastsystemet

Givmild är den som ofta och gärna ger bort vad den har.

Hierarki kallas en ordning där någon eller något står över andra eller annat, som i sin tur kanske står över sådana som står ännu lägre.

Karma är lagen om handlingar och hur dessa påverkar en människas liv och livet efter detta.

Myt är en religiös berättelse som förklarar varför världen ser ut som den gör.

Människans medfödda ansvar

Som människa föds du till ett ansvar gentemot dina medmänniskor och alla andra levande varelser. Detta ansvar kallas **dharma**, som går att översätta med 'världsordningen'. Men ordet används för alla de saker som anses stötta denna gudomliga ordning. Dharma kan därför betyda både samhällsplikt och religion.

Kon är helig

Eftersom världen är ordnad så att själen kan återfödas även i en apa eller myra är respekten för djuren stor inom hinduismen. Inom flera samhällsgrupper – exempelvis prästernas och köpmännens – är folk så gott som uteslutande vegetarianer.

Mest aktat av alla djur är kon. Den är helig och får fritt ströva omkring ute på gatorna. Bilarna stannar då upp och en del människor bugar sig. Kon uppenbarar den stora Gudinnans moderliga sidor. Hon föder världen med sin mjölk.

PABLO PECORA/FLICKR (CC BY-NC-ND 2.0)

- Kringströvande kor är ett vanligt inslag i gatubilden på många håll i Indien.

Medlidande

Dharma föreskriver att du ska behandla dina medmänniskor med respekt, ärlighet och givmildhet. Precis som inom alla stora världsreligioner predikas den **gyllene regeln**:

”Detta är summan av all plikt: Gör ingenting mot andra som, om det görs mot dig, skulle vålla dig smärta”.

Den som dessutom kan leva sig in i andra människors smärta kan förvandla själviskhet till medmänsklighet.

”Dagen i dag kan du leva så, att kanske någon annan i kväll kan tacka dig för att du finns till.”

Att fullgöra sin livsuppgift

Dharma är också att fullgöra den livsuppgift som hör samman med ens ålder och kön. När mannen och kvinnan tar de sju symboliska stegen tillsammans under bröllopet är det ett löfte att stödja varandra under livets vandring.

En hustru ska visa sin make tillgivenhet samt skapa lycka och välmåga i hemmet. Maken ska skydda sin familj och bära huvudansvaret för försörjningen.

ELENA MIRAGE/SHUTTERSTOCK

Kastsystemet

De fyra varna

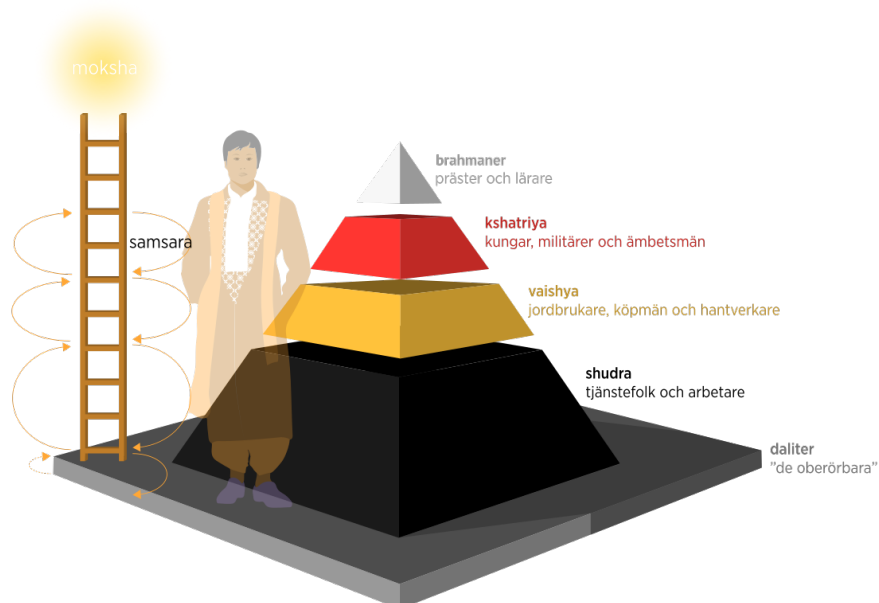
Till dharma hör dessutom de särskilda uppgifter som den samhällsgrupp man fötts in i ansvarar för.

Det indiska folket är sedan årtusenden indelat i fyra olika samhällsgrupper, så kallade **varna**.

En gammal myt berättar att de fyra varna skapades av guden Vishnus kropp:

- Prästerna skapades av hans mun.
- Krigarna och stormännen av hans armar.
- Bönderna, köpmännen och hantverkarna föddes ur låren.
- Tjänarna sprang fram ur fötterna.

Ordningen i samhället är alltså gudomlig, så lyder mytens budskap. I samma andetag betonar den vikten av att de olika samhällsgrupperna samverkar, precis som kroppsdelarna hos en fungerande människa.

JENS KLEVJE/NE

Kaster

Under senare århundranden som varnasystemet kom att brytas upp i mindre grupper, så kallade **kaster** (*jati*) beroende på specifikt yrke. Varje yrke blev därför ett eget kast och systemet fick likheter med det europeiska skråväsendet (hantverkaryrken ärvdes förr i Europa och endast de i ett särskilt skrå fick utöva hantverket). Det finns tusentals kaster i Indien. Kasterna är indelade i en strikt hierarki vars utseende varierar mellan olika delstater i landet. De brittiska kolonialherrarna utvecklade och systematiserade kastsystemet under 1800-talet för att enklare kunna styra Indien.

JEREMY RICHARDS/SHUTTERSTOCK

■ Kvinnor sorterar sopor på en soptipp i Kolkata. Daliterna utför sysslor som anses för smutsiga för alla andra på den indiska samhällsstegen.

Daliterna

Den stora grupp indier som befinner sig utanför de fyra varna är allra längst ner på samhällsstegen. De är en mycket utsatt grupp i samhället. De kallades tidigare för *kastlösa* eller *oberörbara* men går i dag under namnet **daliter**. Daliter betyder 'de förtryckta'. Enligt traditionen är daliterna människor vilkas själar i tidigare liv misskött sig och som därför straffats enligt karmaprinicipen.

Daliterna har traditionellt sett skött arbeten som anses orena av hinduer, såsom sophantering. Om en hindu rör en dalit blir han eller hon själv oren och måste rena sig rituellt. Härur kommer benämningen "oberörbara" som ibland fortfarande används om denna grupp människor.

När Indien blev självständigt förbjöds kastsystemet, men i realiteten finns det kvar. Daliterna har protesterat mot den extremt negativa särbehandlingen och fått rätt till särskild representation i parlamentet och särskilda utbildningsplatser vid universiteten. Många daliter har konverterat till andra religioner där man anser att alla människor har lika värde. Det har ibland lett till konflikter och våld från hinduer som menar att man inte får bryta upp det gudomliga varnasystemet.

Medfödda samhällsplikter

Den indiska traditionen har uppmanat den enskilde att se sin medfödda samhällsgrupp som en följd av karma. Den som inte trivts med sin livssituation har uppmuntrats att förbättra sitt beteende och därigenom få bättre karma – i hopp om att återfödas högre upp i samhällspyramiden i nästa liv.

Ett förändrat synsätt kan dock skönjas särskilt hos den yngre generationen i städerna. De är kritiska till tanken att samhällsplikterna skulle vara medfödda.

Sammanfattning

Dharma och kastsystemet

- Enligt hinduismen har alla människor ett ansvar gentemot sina medmänniskor och alla andra levande varelser.
- Detta kallas dharma, som kan betyda både samhällsplikt och religion.
- Dharma är också att fullgöra den livsuppgift som hör samman med ens ålder och kön.
- Mest aktat av alla djur är kon som anses vara helig.
- Till dharma hör dessutom de särskilda uppgifter som den samhällsgrupp man fötts in i ansvarar för.
- Det indiska folket är sedan årtusenden indelat i fyra olika samhällsgrupper, så kallade varna: präster och lärare; kungar, militärer och ämbetsmän; jordbrukare, köpmän och hantverkare; tjänstefolk och arbetare.
- Samhällsgrupperna är i sin tur indelade i tusentals kaster beroende på yrke.
- Längst ner på samhällsstegen finns daliterna, som tidigare kallades kastlösa eller oberörbara.
- Kastsystemet förbjöds officiellt när Indien blev självständigt 1947 men lever i praktiken kvar.
- Vilket kast och vilken varna man tillhör anses vara en följd av karma, det vill säga själens handlingar i tidigare liv.

Det här är offlineversionen av *Dharma och kastsystemet*. Följ länken för att komma åt ytterligare material som övningar, interaktiva element, filmer med mera.

<https://laromedel.ne.se/material/reader/205/8949>